14
15
9
38
10

Actum in Curia Regia Varsaviensi Die Trigesima Mensis Junii Anno Domini Millesimo Septingentesimo Nonagesimo Primo.

AD Officium & Acta præsentia Castrensia Capitanealia Varsaviensia personaliter veniens Magnificus Antonius Siarczyński Sacræ Regiæ Majestatis, & Comitiorum Ordinariorum Generalium, atque Confæderationis Generalis Regni, Secretarius, eidem Officio & Actis illius Constitutionem infrascriptam obtulit, & ad ingrossandum in Acta præsentia porrexit tenoris talis:

Urządzenie wewnętrzne Miast Wolnych Rzeczypospolitey w Koronie i w Wielkim Xięstwie Litewskim.

I.

Skład Ludu Mieyskiego.

1. Lud Mieyski każdego Miasta Wolnego składać się będzie z tych Mieszkańców Miasta, którzy przyięli Prawo Mieyskie, i zapisani są w Xięgę Mieszczan.

2. Ta Xięga ma bydź dwoiaka: iedna dla samych Possessyonatów, druga dla niepossessyonatów.

3. Xięga Mieszczan Possessyonatów ma bydź uformowana na wzór Xiąg Ziemiańskich, w którą zapisani bydź maią wszyscy Dziedzice, ich Synowie letni, Bracia nie dzielni, Zastawnicy i Dożywotnicy Chrześcianie, ktrórzy w przeciągu trzech Miesięcy od daty nabycia Possessyi, Prawo Mieyskie przyiąć i w tę Xięgę wpisać się obowiązani będą; tudzież Przychodnie z Zagranicy, przynoszący z sobą Warsztaty, lub Kapitały; a którzyby z Possessyonatów nie wpisał się w Xięgę Possessyonatów Mieyskich, ten prerogatyw tymże Obywatelom służących używać nie będzie; Juryzdykcyi iednak Mieyskiey z Possessyi, podług Prawa, podlegać ma.

4. Xięga Mieszczan niepossessyonatów zamykać w sobie powinna każdego Mieszkańca Miasta bawiącego się w nim handlem, rzemiosłem, lub iakąkolwiek mieyscową Professyą, albo służbą Mieyską publiczną. Do tych Xiąg sami tylko Ludzie wolni, z Prawa nikomu nie podlegli wpisani bydź maią.

5. Rozległość Miasta rozumieć się ma do ostatniego domu, kończącego Przedmieście, lub ulicę, w całym okręgu.

II.

Zgromadzenie Ludu Mieyskiego.

1. Lud Mieyski zgromadzać się będzie na Ratusz, w czasach niżey przepisanych; a gdyby nie było Ratusza, lub go iaki zniszczył przypadek; wtedy Magistrat oznaczy mieysce przyzwoite na zgromadzenia Ludu, dopóki nie stanie Ratusz.

2. Każdy z Ludu Mieyskiego, równych Praw i swobód wolności używać będzie, lecz na zgromadzeniach ci tylko mieysce i głos mieć będą, którzy w Xiędze Possessyonatów zapisani zostaną.

3. Ci iednak Possessyonaci mieysca i głosu mieć niebędą: 1. Którzy nie skończyli lat 18. wieku swego. 2. Którzy oddali pod rozbior Wierzycielom swóy maiątek. 3. Którzy są pod Kondemnatą, lub *Crimine notati*. 4. Którzy są w aktualney służbie Woyskowey.

4. Miasta od kilkudziesiąt, aż do 500. kilkudziesiąt Possessyonatów maiące, składać będą tylko iedno Zgromadzenie. Maiące zaś od 600. aż do 1000. Possessyonatów, dzielić się będą na dwa Zgromadzenia; od 1000. aż do 1500. dzielić się będą na trzy Zgromadzenia, i tak daley powiększaiac się nową liczba 500. Possessyonatów, rozdzielać się będą na więcey Zgromadzeń, tak dalece: żeby w iednym Zgromadzeniu nie było mniey nad 300. ani więcey, nad 500. kilkadziesiąt Possessyonatów.

5. Każda część Miasta składaiaca osobne Zgromadzenie, nazywać się będzie Cyrkułem, i znaczyć w ogóle Miast wszystkich tyle, ile znaczy iedno w szczególności Miasto Cyrkułów nie maiace; względem zaś ogółu tego Miasta, którego iest częścią, znaczyć będzie część iego nieoddzielną, iedno ciało składaiaca.

6. Każdy Cyrkuł, oraz Miasto, maiace tylko iedno Zgromadzenie, dzielić się będzie na *Dozory*. A każdy Dozór nie może mieć mniey nad 100. ani więcey, nad 200. Possessyonatów.

III.

Zgromadzenia i Elekcye.

Pierwszym celem Zgromadzeń Ludu w Miastach i Wydziałach, są Elekcye, iedne *Mieyscowe*, drugie *Wydziałowe*.

IV.

Zgromadzenia i Elekcye Mieyscowe.

1. Elekcye *Mieyscowe* będą dwoiakie, iedne Elekcye Mieyscowe *szczególne*; a te odprawiać się będą w Miastach nie maiących Cyrkułów, oraz w Każdym Cyrkule Mieyskim; drugie Elekcye Mieyscowe *ogólne*; a te bydź nie mogą, tylko w Miastach, które się dzielą na Cyrkuły.

2. Na Elekcye Mieyscowe *szczególne* w Mieście nie maiącym Cyrkułów, Obywatele w Mieyskiey Xiędze Possessyonatów zapisani zgromadzać się i wybierać będą. 1. Jednego Dyrektora i czterech Assessorów do porządku Zgromadzenia na czas Elekcyi. 2. Jednego Woyta i czterech Radnych do Magistratu. 3. Jednego Burmistrza i czterech Sędziów do Sądu Mieyscowego. 4. Czterech Ławników. 5. Jednego Kassyera. 6. Nakoniec Deputatów na Zgromadzenie Wydziałowe w liczbie niżey przepisaney.

3. Na Elekcye Mieyscowe *szczególne* w Miastach podzielonych na Cyrkuły, każdego Cyrkułu z osobna Obywatele w Mieyskiey Xiędze Possessyonatów zapisani zgromadzać się i obierać będą u siebie. 1. Jedne-

dnego Dyrektora i czterech Assessorów do porządku Zgromadzenia na czas Elekcyi. 2. Jednego Woyta i Sześciu Ławników. 3. Jednego Burmistrza i czterech Sędziów do Sądu Mieyscowego Cyrkularnego. 4. Piętnastu Gminnych, a to iedynie tylko na następuiące Zgromadzenie Mieyscowe *ogólne*. 5. Nakoniec Deputatów na Zgromadzenie Wydziałowe, w liczbie niżey przepisaney.

4. Na Elekcye Mieyscowe *ogólne* w Miastach, które się dzielą na Cyrkuły, Gminni obrani w Cyrkułach, zgromadzać się będą do głównego w Mieście Ratusza, i obiorą: 1. Dyrektora i czterech Assessorów, do porządku Zgromadzenia swego na czas Elekcyi, a to z pośrzód siebie. 2. Jednego Prezydenta i jednego Vice-Prezydenta. 3. Radnych do Magistratu w liczbie iaka przypadnie, licząc po trzech, względem każdego Cyrkułu, w Miastach maiących naywięcey trzy Cyrkuły; po dwóch zaś w Miastach, które maią więcey iak trzy Cyrkuły. 4. Jednego Kassyera.

5. Wszystkie Elekcye Mieyscowe *szczególne*, odprawiać się będą co dwa lata w dniu 7. Kwietnia; Elekcye zaś Mieyscowe *ogólne*, co dwa lata w dniu 14. Kwietnia: do czego Rokiem Normalnym będzie Rok Seymowy Ordynaryiny.

V.

Zgromadzenia i Elekcye Wydziałowe.

1. Zgromadzenie Wydziałowe składać się będzie z Deputatów obranych na Elekcyach szczególnych Miast Cyrkułów nie maiących, oraz Cyrkułów Mieyskich.

2. Na tych Zgromadzeniach Wydziałowych Miasto niemaiące 100. Possessyonatów, będzie mieć tylko 1go. Deputata: Miasto maiące od 100. aż do 300. Possessyonatów, mieć będzie dwóch Deputatów: Miasto, lub Cyrkuł, maiące od 300. aż do 600. Possessyonatów, mieć będzie trzech Deputatów.

3. Gdyby które Miasto do tey wielkości przyszło, żeby więcey nad 9. składało Cyrkułów; tedy za przybyciem 10go Cyrkułu, straci po iednym Deputacie z każdego Cyrkułu; za przybyciem 11go. Cyrkułu; straci po dwóch Deputatów; po czym, choćby więcey Cyrkułów przybywało, każdy z nich nie może mieć więcey, iak iednego Deputata.

4. Takowi Deputaci od Miast i Cyrkułów, swego *respective* Wydziału, zbierać się będą na Główny Ratusz Miasta, za Miasto Appellacyine temuż Wydziałowi Prawem oznaczonego.

5. Tak zgromadzeni Deputaci obierać będą: 1. Jednego Dyrektora i 4rech Assessorów, do porządku Zgromadzenia Wydziałowego z pomiędzy siebie. 2. Jednego Plenipotenta Wydziałowego na Seym. 3. pięciu Sędziów Appellacyinych, i tyleż zastępców tychże. 4. Tyle Kommissarzów Miast do Kommissyów Woiewódzkich, lub Powiatowych, ile iest tychże Kommissyów w obrębie iednego Wydziału, wybieraiąc po trzech Kommissarzów do każdey Kommissyi, z Miast w obrębie Kommissyi leżących.

6. Elekcye Wydziałowe odprawiać się będą co dwa lata w dniu dziewiątym Maia w Roku Seymowym Ordynaryinym.

VI.

Prawidła powszechne wszystkim Zgromadzeniom i Elekcyom.

1. Każda Elekcya odprawiać się ma w dzień wyznaczony, z mocy Prawa tego, za uderzeniem w Dzwon Ratuszny, o godzinie osmey ranney.

 2. Na

2. Na każdym Zgromadzeniu przed obraniem Dyrektora i Assessorów, do porządku Zgromadzenia, zagaiać i prezydować będzie pierwszy z porządku Urzędnik Mieyski przytomny; ieżli sam Kandydatem nie iest.

3. Na każdym Zgromadzeniu Wydziałowym Deputatów, a mieyscowym ogólnym Gminnych, zagaiać i prezydować będzie pierwszy Deputat, lub Gminny, tego Miasta, lub Cyrkułu, w którego Ratuszu odprawiać się będzie to Zgromadzenie.

4. Zagaiaiący Zgromadzenie, zacznie Sessyą od przeczytania Prawa tego: Poczym ieżli Zgromadzenie będzie Wydziałowe, albo Mieyscowe ogólne, wtedy każdy Deputat na Zgromadzenie Wydziałowe, a każdy Gminny na Zgromadzenie Mieyscowe ogólne, złożą u Prezyduiącego dowody Elekcyi swoiey. Daley czytany będzie regestr Kandydatów, którzy podawać się powinni na pismie w Kancellaryi swego Miasta Cyrkułu, lub Wydziału, albo też przed zagaiaiącym; Deputaci Kandydatami bydź nie mogą, aż po skończeniu tey funkcyi.

5. Gdyby kto zadawał któremu z składaiących Zgromadzenie, albo z Kandydatów, że *activitatem* mieć nie może; natenczas 4. naypierwsze z porządku Zgromadzenia Osoby, zasiędą z Prezyduiącym, i te zarzuty przez kreski sekretne rozwiążą.

6. Potym Zgromadzenie obierze Dyrektora i Assessorów sposobem do Elekcyi Marszałka i Assessorów Seymikowych Ziemiańskich przepisanym; Kandydatami zaś będą do wyboru na Dyrektora i Assessorów ci z Possessyonatów, którzy się do tego za Kandydatów podadzą; obrani Dyrektór i Assessorowie przysięgę na Zgromadzeniu wykonaią.

7. Poczym Dyrektór z Assessorami przystąpi do Elekcyi, tym porządkiem, iaki iest w Artykułach o *Elekcyach* przepisany, i one albo iednomyślnością, albo większością wotów sekretnych taką, iaka iest dla Elekcyi Urzędów Ziemiańskich przepisana, uskuteczni, wzywaiąc do tych wotów Possessyonatów z Xięgi, Ulicami, Gminnych Cyrkułami, Deputatów Miastami. *Paritas* wotów rozwiązaną będzie także sposobem Ziemiańskim.

8. Zastępcy Sędziów Appellacyinych nie będą przez osobne obierani Elekcye, tylko wtenczas, gdy ciż Urzędnicy wszyscy iednomyślnością wybrani zostaną. Kiedy zaś wybór ich póydzie przez wota sekretne; wtenczas, którzy przy wotowaniu na tychże Urzędników, naywięcey po nich mieć będą wotów; ci ogłoszeni będą ich Zastępcami.

9. Co do ustępowania wotów, aktykowania dzieła Elekcyi i regestru wotuiących, przysięgi obranych, nieważności dzieła Zgromadzenia, i kar za nie: Prawo o Seymikach Ziemiańskich, będzie dla Miast wzorem.

10. Rozwiązanie zadaney nieważności Elekcyi Plenipotentów na Seym, Gminnych, i Deputatów, należeć będzie do Rugów Zgromadzeń, do których wysłani będą; Rozwiązanie zaś zadaney nieważności Elekcyi osobom Magistrat składaiącym, i Sędziom Appellacyinym, należeć będzie prosto do Assessoryi *respective* Prowincyi.

11. Przestępstwa całe Dzieło Elekcyi niszczące, podług opisu Seymików Ziemiańskich, należeć będą prosto do Sądów Assessoryi, *respective* Prowincyi; inne zaś mnieysze przestępstwa, podług tegoż Prawa należeć maią do Sądu Appellacyinego Wydziałowego, z Appellacyą do Assessoryi *respective* Prowincyi.

12. Zgromadzenie Mieyscowe szczególne, po obraniu Deputatów na Zgromadzenie Wydziałowe, powierzy im *Desideria* swoie do przełożenia na Zgromadzeniu Wydziałowym, na którym ułożone będą ogólne całego Wydziału *Desideria* dla Plenipotentów na Seym.

VII.

Uchwały.

Drugim celem Zgromadzeń Ludu Mieyskiego, będą Uchwały.

1. Ile razy uzna Magistrat potrzebę iakiey nowey w Mieście składki, doniesie o tym Kommissyi Policyi; a skoro też Kommissya uzna propozycyą Magistratu, za zgodną z Prawem lub potrzebą publiczną; Magistrat poda tę Propozycyą do Uchwały Ludu Mieyskiego następuiącym sposobem: w Miastach nie maiących Cyrkułów, zwoła wszystkich Obywateli w Xiędze Mieyskiey Possessyonatów zapisanych, którzy zgromadziwszy się na Ratusz, większością wotów głośnych podaną Propozycyą decydować będą, pod Prezydencyą pierwszego z Magistratu; w Miastach zaś podzielonych na Cyrkuły, Magistrat prześle Propozycyą Urzędowi każdego Cyrkułu, przez który zwołani Obywatele, w Xiędze Possessyonatów zapisani, obiorą na Ratuszu swego Cyrkułu do tego iedynie przypadku Gminnych, w liczbie, iako wyżey; a ci Gminni zebrani na Ratusz ogólnego Zgromadzenia Miasta, większością wotów głośnych podaną przez Magistrat Propozycyą decydować będą: W obydwóch przypadkach Prezyduiący w Magistracie, *paritatem* rozwiąże.

2. Składki wszelkie, bądź w pieniądzach, bądź w robociznach uchwalane będą, tak na Possessyonatów, iako i nie Possessyonatów z Miasta użytkuiących, nikogo nie wyłączaiąc, i nieuważaiąc na iakiekolwiek Libertacye, Prawem Seymu teraźnieyszego niezawarowane.

VIII.

Relacye Plenipotentów na Seym wybranych, i Deputatów do Zgromadzenia Wydziałowego.

Trzecim celem Zgromadzeń Ludu w Miastach i Wydziałach, iest wysłuchanie Relacyi.

1. Plenipotenci Seymowi, na pierwszym Zgromadzeniu Wydziałowym, po skończoney swey funkcyi, uczynią Relacyą z czynów swych w Seymie.

2. Deputaci na Zgromadzenie Wydziałowe wysłani, po odbytym Zgromadzeniu doniosą napierwszym Zgromadzeniu swego Miasta lub Cyrkułu, o Osobach wybranych na Plenipotentów Seymowych, i Sędziów Appellacyinych; tudzież o ułożonych w Zgromadzeniu Wydziałowym Dezyderyach na Seym.

IX.

Ogólne Prawidła względem Urzędów Mieyskich.

1. Possessyonat w Mieście w Xiędze Possessyonatów wpisany, obrany bydź może na Urzędnika w tymże Mieście: w Miastach podzielonych na Cyrkuły, Possessyonat w którymkolwiek Cyrkule, może bydź obrany w każdym Cyrkule za Urzędnika. Possessyonat w którymkolwiek z Miast do iednego Wydziału należących, może bydź obrany za Urzędnika tegoż Wydziału.

2. Nie mogą bydź obrani ci Possessyonaci. 1. Którzy nieskończyli lat 23. wieku swego. 2. Którzy oddali pod rozbiór Wierzycielom swóy maiątek. 3. Którzy są pod Kondemnatą, lub *Crimine notati*. 4. Ci, którzyby nieumieli czytać i pisać. Ta kondycya ma bydź zacho-

rchowana w lat sześć od daty pierwszey Elekcyi, z mocy Prawa teraźnieyszego. 5. Którzyby byli na iakim Urzędzie Sądowniczym, lub Exekucyinym Ziemiańskim, albo w aktualney służbie Woyskowey.

3. Nie mogą bydź obrani do składu iednego Urzędu. 1. Oyciec i Syn. 2. Teść i Zięć. 3. Dway Bracia rodzeni.

4. Po odbytey Elekcyi Radnych, Prezydent i Vice-Prezydent Magistratu, w Miastach na Cyrkuły podzielonych, obierani będą z Radnych na teyże Elekcyi nowo wybranych.

5. Nie może bydź Radnym, Woytem, Burmistrzem, Plenipotentem na Seym, Sędzią Appellacyinym i Zastępcą onegoż, tudzież Kommissarzem Woiewódzkim, lub Powiatowym, kto nie był na Mieyskim, lub Ziemiańskim Urzędzie od Elekcyi zależącym.

6. Wszystkie Urzędy Wydziałowe i Mieyskie Mieyscowe, wyiąwszy Gminnych i Deputatów, będą dwuletnie; przez nową iednak Elekcyą każdy z tych Urzędników na nowo obrany bydź może; obrani zaś zrzekać się Urzędów swoich, ani ustępować nie mogą.

7. Urzędnicy Mieyscy w żadnym Sądzie Suspensy brać nie mogą, a w przypadku potrzeby nakazu któremu z nich wykonania przysięgi, po dopełnieniu tey, wszelkie Juryzdykcye odsyłać go będą do mieysca, gdzie Urząd odbywa.

8. Wszelkie Akta i Dekreta Urzędów Mieyskich, ięzykiem Narodowym pisane będą.

9. Miarę zapłaty wszystkich Urzędów Mieyskich, Magistrat ułoży, i do approbaty Kommissyi Policyi poda.

X.

Skład, obowiązki, i Władza Urzędow, w Miastach niemaiących Cyrkułów.

1. Magistrat składać się będzie z Wóyta i czterech Radnych, w komplecie naymniey trzech Osób.

2. Pisarza Magistratowego, sam Magistrat przez wota sekretne obierze; obowiązkiem Pisarza będzie: 1. Zasiadać w Magistracie *cum voce consultiva*. 2. Utrzymywać Akta, Susceptę i Pieczęć Magistratu. 3. Mieć zwierzchni dozór nad Kancellaryą i Kancellarzystami; obowiązki zaś Kancellaryi Mieyskiey generalney przy Magistracie, Assessorya w Ordynacyi osobney przepisze.

3. Magistrat wybierze iednego Syndyka, tymże samym sposobem, co i Pisarza; obowiązkiem Syndyka będzie, czynić wszędzie w Imieniu Miasta, a to ze zlecenia Magistratu; inne szczególne obowiązki Syndyka Assessorya przepisze.

4. Wóyt, a w iego nieprzytomności, pierwszy z porządku Radny, prezydować ma.

5. Większość zdań decyzyą Magistratu stanowić będzie, kreski sekretne iść nie mogą; Sentencyonarz będzie zaświadczał zdanie większości przeciwne; równość zdań, przytomny Prezyduiący rozwiązywać ma.

6. Pieczęć Magistratu będzie Herb Miasta.

7. Magistrat ciągle odbywać się będzie, dopóki nowo wybrane Osoby na mieysca iego nie zasiądą.

8. Magistratu, iako naywyższego w Mieście Urzędu, następuiące będą obowiązki: 1. Przestrzegać całości Praw Miasta i iego Funduszów. 2. Wyznaczać Opiekunów i Kuratorów Sierotom i Wdowom, oraz niedołężnym za uznaniem Sądu, a od wyznaczonych Sprawę odbierać. 3. Mieć baczność na podupadłych, nędznych i kaleków. 4. Rozkładać Podatki przez Seym postanowione, i składki przez Lud

uchwa-

uchwalone. 5. Układać Propozycye do dezyderyów i uchwał Ladu Mieyskiego. 6. Zwoływać Zgromadzenia Mieyskie do Elekcyi i Uchwał. 7. Imieniem swoim czynić w Sprawach publicznzch Mieyskich, i w Sprawach Sierot. 8. Utrzymywać Milicyą Mieyską. 9. Dawać i legalizować zaświadczenia, które żądane będą, za Granicę. 10. Zawiadywać Kassą Mieyską i strzedz oney całości. 11. Mieć ogólny dozór nad Mieyskiemi Więzieniami, Magazynami, Szpitalami i publicznemi Domami. 12. Dozierać wszystkich Urzędników Mieyskich, by swoich powinności podług Prawa dopełniali. 13. Rapporta wszelkie od Mieyskich Urzędów odbierać, i od siebie Zwierzchnościom, do których należeć będzie, Rapporta przesyłać. 14. Tabellę liczby Officyalistów, Sług w Mieście, i Milicyi, oraz onych zapłaty, układać, i te do potwierdzenia Kommissyi Policyi podawać.

9. Magistrat mieć będzie władzę wskazywania winy na nieposłusznych rozkazom swoim, Mieyskich Urzędników Policyinych, i Ekonomicznych; tudzież na Officyalistów swoich, którzy, gdyby się przez Magistrat uciążonemi bydź sądzili; będą się mogli udać przez Memoryał do Kommissyi Policyi: co iednak nie ma zastanawiać posłuszeństwa rozkazom i wyrokom Magistratu.

10. Magistrat nie będzie miał władzy Sądowey, tylko iedynie w przypadku zgwałcenia bespieczeństwa Osób i Officyalistów Magistratowych, w mieyscu ich Urzędowania; a od takowego wyroku Magistratowego wolno będzie Stronie appellować do Assessoryi.

11. Do szczególney władzy i obowiązku Prezyduiącego w Magistracie, należeć będzie: 1. Zwoływać Magistrat na Sessye extraordynaryine. 2. Podpisywać decyzye i expedycye Magistratu. 3. Mieć Zwierzchność nad Milicyą Mieyską. 4. Rozkazywać *provisorie* Mieyskim Policyinym Urzędnikom, Officyalistom, i Sługom w nagłych zdarzeniach, nim zwoła Magistrat; którzy, gdyby rozkazowi Prezyduiącego posłusznemi nie byli, podpadać będą winie, równie, iak nieposłuszni Magistratowi. 5. Tenże w Magistracie Prezyduiący, będzie mógł słownie godzić i sądzić ostatecznie wszelkie w Mieście Sprawy potoczne, których wartość nie przenosi Złotych 50. a kara Złotych 12. na rzecz Strony ukrzywdzoney. Decyzye zaś, tak ugodzonych i odsądzonych Spraw, w Protokuł na to iedynie służący zapisywane bydź maią; w rozsądzenie zaś większych Spraw, pod żadnym pozorem wdawać się nie ma.

XI.

1. Sąd Mieyski mieyscowy, składać się będzie z iednego Burmistrza i czterech Sędziów; Burmistrz prezydować i równość kresek rozwiązywać będzie, a iego nieprzytomność, pierwszy z porządku Sędzia zastąpi.

2. Sąd ten ciągle odbywać się będzie w komplecie trzech Osób naymniey; wszelkie decyzye iego będą zawsze w wotach głośnych, a to dla usprawiedliwienia się Sentencyonarzem.

3. W tym Sądzie wszelkiego rodzaiu Sprawy, iako *in Prima Instantia*, sądzić się maią ostatecznie, i bez dopuszczenia appellacyi, nieprzenoszące Złotych 300. lub w Sprawie uczynkowey, w którey trzy dni więzienia kara nastąpi; w większych zaś Sprawach appellacya do Sądu Appellacyinego Wydziałowego dopuszczona bydź powinna.

4. We wszystkich Sprawach większego waloru, niż o 3000. Złotych, i kary, niż trzy tygodnie więzienia, Appellacya od Sądu tego *Primæ Instantiæ*, nie iuż do Sądu Appellacyinego, ale do Assessoryi dopuszczona bydź ma; Spraw zaś Kryminalnych Sąd ten nie będzie mógł sądzić, ale ie odsyłać powinien do Sądu Appellacyinego.

 5. W Spra-

5. W Sprawach, w których ostateczne rozsądzenie do Kommissyi Policyi należy, appellacyą do teyże Kommissyi, podług Prawa, dopuszczać będzie.

6. Tenże Sąd będzie mógł sądzić o zgwałcenie bespieczeństwa Osób Sądowych, w mieyscu ich Juryzdykcyi.

7. Wszystkie Sprawy w tym Sądzie odbywać się będą przez Memoryały i odpowiedzi na pismie, oraz indagacye przysiężne, ieśliby rzecz nie była obiaśniona dowodami; a gdyby Strony koniecznie potrzebowały ustnych explikacyi, w takich naypierwey Sąd same Strony przytomne zapyta, i do zgody nakłaniać będzie: a gdy onych nie zgodzi, i dokładnieyszych potrzebować będzie explikacyi: w ten czas dopiero Strony przez swoich Plenipotentów explikować się będą.

8. Sąd Mieyscowy przybierze sobie, i obowiąże Przysięgą, iednego Pisarza, Instygatora i Woźnych; obowiązkiem zaś Pisarza będzie: 1. Zasiadać w Sądzie *cum voce consultiva*. 2. Pisać Dekreta i rezolucye Sądowe. 3. Utrzymywać Akta, Susceptę i Pieczęć. 4. Mieć zwierzchni dozór nad Kancellacyą.

9. Pisarz i Instygator zmieniani nie będą, chyba za postąpieniem, odstąpieniem lub wyrokiem Sądowym.

10. Obszernieyszym prawidłem dla tego Sądu będzie Ordynacya, którą Assessorya, stosownie do tego Prawa przepisze.

XII

1. Ławników obowiązkiem będzie: 1. Z wyznaczenia Sądu odprawiać Sądy Ziazdowe, podług reguł przez Sąd im przepisanych. 2. Exekwować Dekreta i Processa Sądowe. 3. Podawać Intromissye. 4. Expedyować Wizye, spisywać Inwentarze i Działy, assystować według Prawa, do Testamentów, i odbierać Tranzakcye od tych, którzy dla słabości zdrowia, osobiście przy Aktach stawać nie mogą.

2. Obszernieyszym Prawidłem dla Urzędu tego będzie Ordynacya, którą mu Assessorya przepisze.

XIII

1. Kassyera obowiązkiem będzie: 1. Przyimować do Kassy Generalney Mieyskiey dochody publiczne Miasta. 2. Wydawać z Kassy Pieniądze, a to nieinaczey, tylko za wyraźną Magistratu dyspozycyą na pismie. 3. Mieć bliski dozór całości Kassy Mieyskiey, od której klucz ieden przy nim, drugi przy Prezyduiącym, trzeci przy pierwszym z porządku Radnym, być powinien. 4. Utrzymywać porządnie i dokładnie Xięgi przychodów i wydatków teyże Kassy. 5. Oddawać Magistratowi na początku każdego Miesiąca, Rachunek przychodów i wydatków Miesięcznych teyże Kassy, a nawet i częściey, ile razy tego Magistrat żądać będzie. 6. Okazywać gotowiznę Pieniędzy w Kassie będących na żądanie Magistratu.

2. Kassyer przybierze sobie do pomocy Subalternów i Sług, w liczbie i płacy przez Magistrat oznaczoney, i za nich w odpowiedzi będzie.

XIV.

Skład, Obowiązki i Władza Urzędów Cyrkułowych.

1. W Mieście podzielonym na Cyrkuły, Wóyt każdego Cyrkułu następuiące mieć będzie obowiązki i władzę w obrębach Cyrkułu swoiego. 1. Mieć dozór nad Officyalistami i Sługami Policyi. 2. Dopełniać

niać rozkazy Magistratu i Prezydenta, oraz dopełnienie onych Subalternom swoim nakazywać. 3. Dawać takie Rapporta Magistratowi i Urzędom, którym z mocy Prawa należy, iakie od tychże żądane będą. 4. Słownie godzić i sądzić ostatecznie wszelkie w Cyrkule zdarzone Sprawy potoczne, których wartość nie przenosi Złotych 50. a kara Złotych 12. na rzecz Strony ukrzywdzoney; decyzye zaś tak ugodzonych i odsądzonych Spraw, w Protokuł na to iedynie służący zapisywane bydź maią; w rozsądzanie zaś większych Spraw, pod żadnym pozorem wdawać się nie ma, gdyby się zaś kto czuł bydź ukrzywdzonym w Sprawie przez Wóyta potocznie osądzoney, może się udać z skargą do Prezydenta.

2. Sądowi w każdym Cyrkule *Primæ Instantiæ*, złożonemu z iednego Burmistrza i czterech Sędziów, wszystko to służy, co iest przepisano dla tegoż Sądu w Mieście nie maiącym Cyrkułów, pod Artykułem XI.

3. Dla Ławników w Cyrkułach też same służą przepisy, które są dane Ławnikom w Miastach nie maiących Cyrkułów, w Artykule XII.

XV.

Skład, obowiązki i Władza Urzędów Mieyscowych ogólnych, w Miastach podzielonych na Cyrkuły.

1. Magistrat w Miastach podzielonych na Cyrkuły, składać się będzie z Prezydenta, Vice-Prezydenta i Radnych; Prezydować będzie Prezydent, w iego nieprzytomności Vice-Prezydent, a w nieprzytomności tych obydwóch, pierwszy z porządku Radny.

2. Wreszcie, cokolwiek iest przepisano dla Magistratu w Mieście Cyrkułów nie maiącym, pod Artykułem X. to samo wszystko służy Magistratowi Miasta na Cyrkuły podzielonego.

3. Co się zaś tyczy obowiązków i władzy Prezydenta, toż samo iemu służyć będzie, co iest przepisano pod Artykułem X. w punkcie 11. dla Wóyta Prezyduiącego w Magistracie Miasta nie maiącego Cyrkułu, z tą różnicą: że Spraw potocznych w tymże Punkcie wymienionych sądzić nie będzie; lecz te do Wóyta w Cyrkule podług wyższego Artykułu należeć maią.

4. Kassyer przy Magistracie w Mieście na Cyrkuły podzielonym, też same będzie miał obowiązki, iakie są przepisane w Artykule XIII. dla Kassyera w Mieście nie maiącym Cyrkułów.

XVI.

Urzędy Wydziałowe.

1. W każdym Miast Wydziale, oznaczonym przez Prawo titulo: *Miasta Nasze wolne &c.* Będzie ieden Sąd Appellacyiny; ten Sąd Appellacyiny, składać się będzie z pięciu Sędziów, i tylez Zastępców, którzy w tym porządku, iak będą w dziele Elekcyi umieszczeni, zasiadać i prezydować maią.

2. Ten Sąd naypoźniey w sześć dni po Elekcyi rozpocznie swe Sessye w Ratuszu Miasta, na ten Sąd każdemu Wydziałowi naznaczonego, i zaraz tak się ułoży z Zastępcami, żeby zawsze przytomnych było w mieyscu trzech Sędziów, i trzech Zastępców; odbywać się zaś będzie ciągle w Komplecie Osób naymniey pięciu, dopóki nowo wybrane Osoby na mieyscu iego nie zasiądą; *paritatem* głośnych i sekretnych kresek Prezyduiący rozwiąże:

3. Ten Sąd obierze sobie Pisarza *cum voce consultiva*, który odmieniany bydź nie może, chyba za postąpieniem, odstąpienim, lub wyrokiem Sądowym; nad to, przepisze Ordynacyą, i tę do Approbacyi Assessoryi poda.

4. Pieczęć Sądu tego będzie w Koronie, Herb Korony; w Litwie Litewski; a pod nim, Herb Miasta Wydziałowego.

5. Sąd ten sądzić będzie ostatecznie, i bez dopuszczenia Appellacyi, Sprawy przychodzące z Appellacyi od Sądów Mieyskich *Primæ Instantiæ*, w obrębie Miast do iednego Wydziału należących; a to Sprawy nie przewyższaiące waloru Złotych 3000. lub kary 3. tygodni więzienia; Sprawy zaś Kryminalne sądzić będzie z tym ostrzeżeniem: że na więzienie czasowe osądzony Kryminalista, ulegać będzie exekucyi Dekretu; gdy zaś na wieczne więzienie, lub śmierć zostanie osądzony; Sąd Appellacyiny, przeszle Sądowi Assessorskiemu Dekret i, wywody obwiniaiące. Jeżeli Sąd Assessorski uzna takowy Dekret Sądu Appellacyinego za słuszny: wtedy ten Dekret exekwowany zostanie. Co się zaś tycze Spraw Kryminalnych w Mieście Rezydencyi Królewskiey, zachowano bydź ma, podług Prawa Kommissyi Policyi pod Artykułem XVI.

6. Dla Urzędu Plenipotentów Mieyskich na Seym, będzie prawidłem Prawo tego Seymu, titulo: *Miasta Nasze Wolne &c.*

7. Dla Kommissarzów Woiewódzkich, lub Powiatowych, z Miast wybranych, prawidłem będzie szczególny opis Prawa o tychże Kommissyach.

Stanisław Nałęcz Małachowski Ref: W. Kor: Seymowy i Konfederacyi Prowincyi Koronnych Marszałek.

Kazimierz Xiąże Sapieha Generał Art: Lit: Marszałek Konfederacyi Wo. Xa Litgo.

Woyciech Leszczyc Skarszewski Biskup Hełmski i Lubelski wyznaczony z Senatu z Prowincyi Małopolskiey do Deputacyi Konstytucyiney. Jozef Korwin Kossakowski Biskup Infl: i Kur: Nom: Koad: Bisk: Wil: Symeon Kazimierz Szydłowski Kasztelan Zarnowski Deputowany z Senatu Prowincyi Małopolskiey mpr. Kazimierz Konstanty Plater Kasztelan Generału Trockiego wyznaczony z Senatu W. X. Lit: do Deputacyi Seymowey. Tadeusz Mostowski Kasztelan Raciązki Deputowany z Senatu z Prowincyi Wielkopols: Tomasz Wawrzecki Chorąży Lit. Poseł Brasławski Deputowany do Konstytucyi. Jozef Zabieło Poseł z Xstwa Zmudzkiego Dputowany do Konstytucyi. Adam Litawor Chreptowicz Poseł Wdztwa Nowogrodzkiego Deputowany z Prowincyi Wielkiego Xstwa Lit. Walenty Sobolewski Starosta i Poseł Warszawski Deputowany z Prowincyi Wielkopolskiey. Jozef Radzicki Podkomorzy i Poseł Ziemi Zakroczymskiey Deputowany do Konstytucyi z Prowincyi Wielkopolskiey. Post cujus Constitutionis in Acta præsentia Ingrossationem Originale Ejusdem Offerenti Eidem, prævia Officii sui Quietatione, est extraditum.

P U C H A Ł A.
mpr.

Lectum per Chrościcki.

SUB

SUB EODEM ACTU.

Ostreżenie względem Exekucyi Prawa o Miastach Naszych, dawniey Królewskich, a teraz wolnych Rzeczypospolitey.

CHcąc przywieść do skutku Prawa dla Miast Naszzch na tym Seymie ustanowione, a oraz zapobiedz, ażeby arbitralne Praw rzeczonych wykonanie, nie dało mieysca kollizyi, między maiącemi się rozpocząć Juryzdykcyami; a temi, które na mocy Prawa teraźnieyszego, o Miastach, ustać muszą; takową czyniemy deklaracyą:

1. Do wszystkich Miast Wolnych, MY KROL w Straży, wydamy Listy Uniwersały Nasze, z któremi razem przeszlemy Prawo na dniu 18. Kwietnia zapadłe, pod tytułem: == *Miasta Nasze wolne Królewskie:* == tudzież Prawo pod tytułem: == *Urządzenie wewnętrzne Miast wolnych Rzplitey:* == a oraz całkowity opis Kommissyi Policyi.

2. W tym Uniwersale zalecamy Miastom, ażeby na dniu 1, Miesiąca Sierpnia Roku bieżącego 1791. wszystkie Miasta i Miastezka, które maią przywileie *Locationis*, iako też Miasta Nasze Królewskie, w których Seymiki Ziemskie są oznaczone, a nie maią dotąd Urzędów, natychmiast wybrały sobie Urzędy, podług Opisu Prawa; gdzieby zaś Uniwersał Nasz, zastał Magistraty i Urzędy, z mocy Przywileiów Lokacyinych, lub w Miastach Naszych Królewskich, na Seymiki Ziemskie oznaczonych, wybrane; w tych nie ma bydź czyniona odmiana, aż do Dnia Prawem przepisanego: który to Dzień w Roku następuiącym 1792. będzie Dniem Normalnym, zaczynaiących się w wszystkich Miastach, wszelkich Elekcyi, podług rozrządzenia nowego Prawa.

3. Ponieważ Prawo mieć chce, ażeby Miasta większe podzielone zostały na Cyrkuły, przez Kommissyą Policyi; przeto zapobiegaiąc wszelkim nieprzyzwoitościom., któreby ztąd wyniknąć mogły, gdyby Elekcye w Miastach większych *viritim* odprawowały się; My KROL w Straży Uniwersałami Naszemi, każde w szczególności takowe Miasto uwiadomiemy, iak ma bydź zachowana proporcya Elekcyi, po wszystkich częściach pryncypalnych Miast, samych tylko Deputatów na Elekcye Wydziałowe, dla wybrania Plenipotentów na Seym, i Sędziów do Sądu Appellacyinego Wydziałowego, na których wybranie Dzień 10. Sierpnia Roku bieżącego wyznaczamy.

4. Z pomiędzy wybranych od Miast Plenipotentów sześciu, po dwóch z każdey Prowincyi, do Kommissyi Policyi podług Prawa teraźnieyszego Sessye Prowincyonalne wybiorą,

5. Nim zaś Plenipotenci od Miast delegowani będą, a nim z tychże Delegowanych na Sessyach Prowincyonalnych wybrani, w Kommissyi Policyi zasiądą; Kommissya ta Dzieło swoie rozpocznie, w Komplecie Kommissarzów, z Senatu i Stanu Rycerskiego; wszakże do żadney trwałey Ordynacyi, tak względem Miast, iako i własnego iey postępowania nie przystąpi, póki w niey Kommissarze Mieyscy nie zasiądą, ale tylko zlecenia Nasze w Straży, Kommissyom Porządkowym Woiewódzkim, lub Powiatowym, taż Kommissya przysyłać będzie, i exekucyi onych przestrzegać.

6. Skoro zaś Kommissya Policyi, w zupełnym podług Prawa naydzie się komplecie, przepisze sobie nayprzód Ordynacyą postępowania swego, i przystąpi zaraz do podziału Miast większych na Cyrkuły,

ły, a takowy Cyrkułów podział, Każdemu w szczególności Miastu przeszle, tak aby każdy Cyrkuł i Miasto, na terminie z Prawa przypadaiącym, w Roku następuiącym 1792. mogł sobie wybrać Urzędy, podług opisu Prawa na teraźnieyszym Seymie zapadłego.

7. Wszystkie zaś innne Miasta wolne Królewskie, ktorym Przywileie *Locationis* zaginęły, a okażą przed Pieczętarzami dowody prawdziwey ich bytności; My KROL na zaświadczenie Pieczętarzow Przywileie *Renovationis* onym wydamy; po których otrzymanych, wolne będą obrać sobie Magistraty, podług Prawa teraźnieyszego, ieżeli ich dotąd nie miały.

8. Aby zaś z źle zrozumianego Prawa, nie nastąpiła uyma dochodów Naszych Królewskich, w Miastach Ekonomicznych, tudzież w Miastach, w których Starostowie maią dochody swoie, podług Lustracyi ostatniey, waruiemy; iż co się tycze Opłat i Obowiązków, tak Skarbowi Naszemu Królewskiemu, iako Starostom i Possessorom wszelkich Królewszczyzn, dotąd należnych; Miasta maią się zachować podług rzeczoney ostatniey Lustracyi dopóty, dopóki albo Sądowym wyrokiem Sądów Naszych Zadwornych uchylone, lub na gotową opłatę przemienione nie będą, albo przez dobrowolną ugodę w assystencyi i pisaniu się Instygatorów lub Officyalistów Skarbowych, za approbacyą Sądu Assessorskiego, przez Dekret zamienione na Opłatę lub uchylone nie zostaną; dla czego Sądom Naszym Zadwornym zalecamy, ażeby Sprawy takowe *in assistentia* rzeczonych Instygatorów lub Officyalistów Skarbowych, *processu summario* na przyzwanie Stron Obydwóch w komplecie podług Prawa, poczynaiąc od Dnia 1go Oktobra ciągle godziły, sądziły, i ostatecznie załatwiały, aby wszelkie Sprawy naypóźniey *in spatio* dwóch lat, ukończone były.

Stanisław Nałęcz Małachowski Ref: W. K. Seymowy i Konfederacyi Prowincyi Koronnych Marszałek.

Kazimierz Xiąże Sapieha Generał Art: Lit: Marszałek Konfederacyi Wo. Xa. Litgo.

Woyciech Leszczyc Skarszewski Biskup Hełmski i Lubelski wyznaczony z Senatu z Prowincyi Małopolskiey do Deputacyi Konstytucyiney, Jozef Korwin Kossakowski Bis: Jnfl: i Kurl: Nom: Koad: Bis: Wil: Symeon Kazimierz Szydłowski, Kasztelan Zarnowski, Deputowany z Senatu Prowincyi Małopolskiey. Kazimierz Konstanty Płater Kasztelan Generału Trockiego wyznaczony z Senatu W. X. Lit: do Deputacyi Seymowey. Tadeusz Mostowski Kasztelan Raciązki, Deputowany z Senatu z Prow: Wielkopolskiey. Tomasz Wawrzecki Chorąży Litewski Poseł Brasławski, Deputowany do Konstytucyi. Jzf Zabiclo Poseł z Xięstwa Zmudzkiego Deputowany do Konstytucyi. Adam Litawor Chreptowicz Poseł Nowogrodzki, Deputowany z Prowincyi W. X Lit: Walenty Sobolewski Starosta i Poseł Warszawski, Deputowany z Prowincyi Wielkopolskiey. Jozef Radzicki Podkomorzy i Poseł Ziemi Zakroczym: Deput: do Konst. z Prowincyi Wielkopol: manu propria. Post cujus Constitutionis in Acta præsentia Ingrossationem Originale Ejusdem Offerenti Eidem, prævia Officii sui Quietatione, est extraditum.

PUCHAŁA
mpr.

Lectum per Chrościcki.

SUB EODEM ACTU.

Deklaracya.

POnieważ Akta Sądu Statutem Kazimierza Wielkiego Roku 1356. postanowionego, iedne pod tytułem: = *Superioris Juris Theuthonici Provincialis Arcis Cracoviensis* = Drugie pod tytułem: = *Sądu Królewskiego z Kommissarzy sześciu Miast złożonego.* = Trzecie pod tytułem: = *Magnæ Procurationis Arcis Cracoviensis* = Teraz po różnych mieyscach rozrzucone, w Krakrowie znayduią się: w których wiele potrzebnych dla Miast znayduie się Tranzakcyi; zaczym Akta pomienionych ustałych Juryzdykcyi z swemi Archiwami, pod Rząd i dozór Sądu Appellacyinego Prawem teraźnieyszym w Krakowie postanowionego, i Pisarza tegoż Sądu oddane bydź maią, i w Ratuszu Miasta Krakowa osobne *Archivum* na złożenie tych Xiąg, Magistrat Krakowski wyznaczy; również Akta pośrzedniczych Juryzdykcyi Starościńskich i Woytowskich, z mocy dawnieyszych Ustąw sprawowanych; tudzież Jurydyk i Miasteczek szczególnych, w obrębie Miast większych, Prawem Seymu teraźnieyszego uchylonych, Magistratom własnym tychże Miast oddane bydź maią.

Sanisław Nałęcz Małachowski Ref: W. Kor: Seymowy i Konfederacyi Prowincyi Koronnych Marszałek.

Kazimierz Xiąże Sapieha Generał Art: Lit: Marszałek Konfederacyi Wo. Xa. Litgo.

Woycicch Lęszczyc Skarszewski Biskup Hełmski i Lubelski wyznaczony z Senatu z Prowincyi Małopolskiey do Deputacyi Konstytucyiney. Jozef Korwin Kossakowski Biskup Jnfl: i Kur: Nom: Koad: Bisk: Wil: Symeon Kazimierz Szydłowski Kasztelan Zarnowski Deputowany z Senatu Prowincyi Małopolskiey mpr. Kazimierz Konstanty Plater Ksztalan Generału Trockiego wyznaczony z Senatu W. X. Lit: do Deputacyi Seymowey. Tadeusz Mostowski Kasztelan Raciązki Deputowany z Senatu z Prowincyi Wielkopol: Tomasz Wawrzecki Chorąży Lit: Poseł Brasławki Deputowany do Konstytucyi. Jozef Zabiełło Poseł z Xstwa Zmudzkiego Deputowany do Konstytucyi. Adam Litawor Chreptowicz Poseł Wdztwa Nowogrodzkiego Deputowany z Prowincyi Wielkiego Xstwa Lit. Walenty Sobolewski Starosta i Poseł Warszawski Deputowany z Prowincyi Wielkopolskiey. Jozef Radzicki Podkomorzy i Poseł Ziemi Zakroczymskiey Deputowany do Konstytucyi z Prowincyi Wielkopolskiey. Post cujus Constitutionis in Acta præsentia Ingrossationem Originale Ejusdem Offerenti Eidem, prævia Officii sui Quietatione, est extraditum.

PUCHAŁA
mpr.

Lectum per Chrościcki.

D SUB

SUB EODEM ACTU.

Deklaracya.

POnieważ Miasta Woiewództwa Sandomirskiego, nie mogą się obeyść bez osobnego Wydziału, w którymby Sądy Appellacyine mieć mogły, i swego na Seym Plenipotenta przesyłały; Przeto podnosząc Miasto Sandomierz do prerogatyw Miast Wydziałowych Appellacyinych; z każdey Prowincyi, po iednym Wydziale przyczyniamy: a Prowincyi Wielkopolskiey, i W. X. Lit: dozwalamy; aby na swych Prowincyonalnych Sessyach, po iednym Appellacyinym Mieście przyczynili; Plenipotenci zaś przyczynieni, w Sądach Zadwornych Assessorskich mieysce mieć będą.

Stanisław Nałęcz Małachowski Ref: W. K. Seymowy i Konfederacyi Prowincyi Koronnych Marszałek.

Kazimierz Xiąże Sapieha Generał Art: Lit: Marszałek Konfederacyi Wo. Xa. Litgo

Woyciech Leszczyc Skarszewski Biskup Hełmski i Lubelski wyznaczony z Senatu z Prowincyi Małopolskiey do Deputacyi Konstytucyiney. Jozef Korwin Kossakowski Biskup Jnfl: i Kur: Nom: Koad: Bis: Wil: Symeon Kazimierz Szydłowski Kasztelan Zarnowski Deputowany z Senatu Prowincyi Małopolskiey mpr. Kazimierz Konstanty Plater Kasztelan Generału Trockiego wyznaczony z Senatu W. X. Lit: do Deputacyi Seymowey. Tadeusz Mostowski Kasztelan Raciązki Deputowany z Senatu z Prowincyi Wielkopolsk: Tomasz Wawrzęcki Chorąży Lit: Poseł Brasławski Deputowany do Konstytucyi. Jozef Zabieło Poseł z Xstwa Zmudzkiego Deputowany do Konstytucyi. Adam Litawor Chreptowicz Poseł Wdztwa Nowogrodzkiego Deputowany z Prowincyi Wielkiego Xstwa Lit: Walenty Sobolewski Starosta i Poseł Warszawski Deputowany z Prowincyi Wilkopolskiey. Jozef Radzicki Podkomorzy i Poseł Ziemi Zakroczymskiey Deputowany do Konstytucyi z Prowincyi Wielkopolskiey. Post cujus Constitutionis in Acta præsentia Ingrossationem Originale Ejusdem Offerenti Eidem, prævia Officii sui Quietatione, est extraditum.

PUCHAŁA
mpr.

Lectum per Strzałkowski.

600